

1. GRI Standards Report Registration System (2019). Retrieved from: <https://www.globalreporting.org>

**Чучман Н.В.**, студент  
**Науковий керівник: Сур'як А.В.**,  
к.е.н., доцент, Східноєвропейський  
національний університет, ім. Лесі Українки,  
м.Луцьк, Україна

## **СУЧАСНА ГАЛУЗЕВА ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ**

Сучасний розвиток товарно-грошових відносин актуалізує необхідність вивчення ринкового механізму. Дослідниками спрямовувалось на аналіз недосконалість ринків товарів і послуг, що спонукає до появи розвитку теорії галузевих ринків, яка аналізує механізм спрямування діяльності виробників на задоволення споживчого попиту, визначає причини недосконалості ринку та з'ясовує ефективні механізми державного регулювання ринку. Галузевий ринок – це ринок взаємозамінної продукції, який, як правило, розглядається в межах функціонування державного соціально-економічного комплексу, що володіє закінченим циклом відтворення [1].

Сутність процесів в сучасній галузевій політиці та роль держави в їх здійсненні досліджують, а ще краще можна розглядати результати кадрового пошуку видатних українських вчених-економістів, як М. Кондратьєв, М. Туган-Барановський, Й. Шумпетер та ін [2].

В історії регулювання промисловості розрізняють два основні етапи. На першому етапі ухвалюються законодавчі акти, які встановлюють регулятивні повноваження щодо тих чи інших галузей. Після ухвалення законодавчого акту починається другий етап регулятивного процесу – впровадження цього акту. У деяких випадках спостерігається й третій етап регулятивного процесу – дерегулювання галузі. Зазвичай дерегулювання має вигляд ухвалення певного законодавчого акту, але на практиці інструментами в цьому процесі є судові органи та регуляторні агентства.

Законодавчі органи виконують у регуляторному процесі два основних завдання. По-перше, вони визначають, які бюрократичні агентства матимуть повноваження з регулювання тих чи інших аспектів галузі. По-друге, обмежують повноваження регуляторного агентства. Двома основними засобами впливу в процесі регулювання є контроль над цінами, а також контроль над входженням та виходом із галузі.

Сучасна галузева політика – система економічних цілей, стратегічних і тактичних завдань розвитку національних галузевих ринків, втілених у державних (урядових) програмах, інструментів та механізмів, які забезпечують їх вирішення.

Основними завданнями в сучасному управлінні галузевою політикою є: зростання обсягів виробництва, поліпшення якості продукції; вдосконалення галузевої структури; розробка та впровадження в діяльність суб'єктів галузевих ринків науково-технічних досягнень; посилення конкурентоспроможності галузей економіки; збільшення експортного потенціалу галузей; ефективно вирішення соціальних проблем [3].

Основними принципами системи державного регулювання галузевих ринків є такі:

- розумної достатності – державі підпорядковуються тільки ті економічні функції, які за жодних умов не можуть виконувати нижчі ланки господарської системи (виробники та інші суб'єкти ринкових відносин) унаслідок обмеженої компетентності;

- адекватності – система державних регуляторів галузевих ринків та системи їх застосування мають відбивати реально існуючий стан соціально-економічного розвитку;

- системності – командно-адміністративні регулятори доповнюються економічними.

Головною метою проведення галузевої політики є підвищення ефективності функціонування ринків шляхом:

- підвищення конкурентоспроможності галузей економіки;

- оптимізації рівня конкуренції шляхом створення сприятливих умов для змагальної діяльності, а саме нових технологій, товарів та видів діяльності, інноваційної діяльності, зменшення витрат на виробництво;

- оптимізації поведінки учасників ринку на основі незалежного прийняття рішень суб'єктами господарювання: зменшення галузевих бар'єрів, розвиток ринкової інфраструктури; поширення інформації.

Напрями удосконалення галузевої політики формуються:

- за сферами: види економічної діяльності;

- за часом дії: довго-, середньо- та короткострокові;

- за політичною та соціально-економічною значущістю: стратегічні, тактичні, пріоритетні.

Для удосконалення галузевої політики використовуються прямі та непрямі методи регулювання галузевих ринків. Серед прямих методів: система регулювання цін, кількості товарів, входження в ринок або виходу з нього, обмеження дохідності, ліцензування, квотування тощо [3].

Прямі методи регулювання галузевих ринків, які охоплюють широкий спектр рішень фірми, можна систематизувати у три основні групи, що стосуються ціни, обсягів виробництва і продажу та кількості фірм.

Ефективне функціонування галузевих ринків цілком залежить від правильного вирішення суперечності між саморегулюючими ринковими механізмами та застосуванням державного регулювання.

Регулювання цін передбачає встановлення певної ціни, за якою фірми мають продавати свою продукцію, або встановлення певного діапазону, в межах якого фірма може призначати ціну. Наприклад, держава може встановлювати

максимальну ціну на ринку, де існує компанія-монополіст, яка призначає занадто високу ціну. Якщо фірма, діяльність якої регулюється, має нерегульованих конкурентів, регуляторне агентство може також контролювати хижацькі дії фірми-монополіста, тобто запобігати встановленню таких цін, що витісняють конкурентів із ринку, шляхом встановлення не лише максимальної, але й мінімальної ціни [3].

Кількість фірм на ринку регулюється шляхом встановлення обмежень на входження на ринок і виходу з нього. Входження на ринок можна регулювати, по-перше, для державних підприємств, коли в умовах дерегулювання галузевого ринку дозволяється входження на ті ринки, вхід на які раніше був блокований із боку держави, по-друге, для існуючих регульованих фірм. Основою для регулювання виходу з ринку є прагнення регуляторних агентств забезпечити надання послуг широкому колу споживачів, ніж це можливо за умов вільного ринку. Досягнення цієї мети може передбачати обслуговування регульованими фірмами неприбуткових ринків і появу потреби в регуляторних заходах, які б не дали їм змоги піти з ринку без згоди регуляторного органу [3].

Зовнішньоекономічне регулювання спрямоване на посилення конкурентоспроможності галузевих ринків на основі визначення експортних, імпорتنих тарифів і квот, здійснення антидемпінгового контролю; посилення конкурентоспроможності вітчизняних фірм на світових ринках шляхом субсидювання експорту; протидію монопольній владі іноземних фірм [3].

Таким чином можемо стверджувати, що державна галузева політика на практиці:

- здійснюється на принципах: достатності, системності, цілісності;
- поєднує прямі та непрямі методи регулювання відносин на галузевих ринках;
- здійснюється за допомогою інструментів антимонопольної, бюджетно-податкової, інвестиційної, структурної, антикризової та зовнішньоекономічної політики.

Узагальнюючи, можна визначити основні характеристики реалізації практики галузевої політики на національному рівні та на сучасному етапі:

- вона є частиною загальної економічної політики, спирається на цільові пріоритети, головні напрями і завдання розвитку країни;
- головними цілями є: підвищення ефективності функціонування ринків; оптимізації рівня конкуренції шляхом створення сприятливих умов для змагальної діяльності, а саме нових технологій, товарів та видів діяльності, інноваційної діяльності, зменшення витрат на виробництво; оптимізації поведінки учасників ринку на основі незалежного прийняття рішень суб'єктами господарювання: зменшення галузевих бар'єрів, розвиток ринкової інфраструктури; поширення інформації;

#### *Список використаних джерел:*

1. Вашків О.П. Галузева структура національної економіки України та постіндустріальна економіка. / О.П. Вашків // Перспективи розвитку національної економіки: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції [Запоріжжя, 9-10 вер. 2016

р.] / Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2016. – С. 14-17.

2. Державне регулювання економічного розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=DOC/2002/02edmrer.zip](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2002/02edmrer.zip).

3. Економіка галузевих ринків [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r\\_81/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=VFEIR&P21DBN=VFEIR&Z21ID=&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=DOC%20FREP0000647.PDF](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=VFEIR&P21DBN=VFEIR&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC%20FREP0000647.PDF).

**Якимчук А.Ю.**, д.е.н., професор,  
Національний університет водного  
господарства та природокористування,  
м. Рівне, Україна,

**Якимчук О. Ф.**, керівник групи розрахунків  
відділу бізнес-систем департаменту  
інформаційних технологій та телекомунікацій  
ПрАТ «Рівнеобленерго», м. Рівне, Україна

## **ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГО- ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ**

Нині в умовах динамічних політичних подій, військової агресії, ще більш актуальними стануть проблеми кібербезпеки, цензури та контролю Інтернет, що стає полем бою соціальних, технологічних, політичних утворень, включаючи відносини між державами й їх громадянами, урядами, комерційними структурами тощо. До цього напрямку належить реалізація та підтримка систем критичної інфраструктури. Тому формування єдиного повноцінного механізму функціонування еколого-економічної безпеки в умовах кліматичних змін набуває усе більшої необхідності. З огляду на це в умовах становлення інформаційного ринку проблемними залишаються питання державної підтримки, яка за допомогою економічних і правових важелів повинна стимулювати інформаційний прогрес шляхом прийняття низки законів й нормативних документів зі проблем інформатизації, сертифікації програмних продуктів, інформаційних технологій.

Обґрунтовано засади формування нового механізму державного управління інформаційним забезпеченням еколого-економічної безпеки (рис. 1). Зазначені механізми є переважним чином методами впливу як державних, так й недержавних інституцій. Складовими елементами такого механізму є механізм державного регулювання, механізм муніципального управління й механізм громадського впливу. Запропоновано до системи механізмів державного управління інформаційним забезпеченням еколого-економічної безпеки включати такі складові як: суб'єкт, об'єкт, мета, завдання, цілі, принципи, методи, адміністративні, організаційні, економічні, нормативно-правові, соціально-психологічні, інформаційні інструменти й технології управління, засоби впливу та контролю. У органічній єдності цих елементів формуються ефективні механізми державного управління інформаційним забезпеченням еколого-економічної